

ilhan rüce
OZONU
TURNALAR MI DELDİ
GAĞALARIYLA!

resimleyen: claude leon

3.
BASIM

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

ilhan rüce
OZONU
TURNALAR MI DELDİ
ÇAĞALARIYLA!

resimleyen: claude leon

yağın koordinatörü: İpek Şoran
düzelti: Fulya Tükel
kapak ve iç tasarım: gözde Bitir
tasarım uygulama: güldal Yurtoğlu

1. Basım: 2010

2. Basım: 1000 adet, Nisan 2014

ISBN 978-975-07-1172-5

© can sanat yayınları Ltd. Şti., 2010

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

can sanat yayınları yayım, dağıtım, ticaret ve sanayi Ltd. Şti.

Yayıncı Sertifika No: 10758

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 Faks: 252 72 33

www.cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

Kapak Baskı: Azra Matbaası; Sertifika No: 27857

Adres: Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok Kat: 3 No: 3/2

Topkapı, Zeytinburnu, İstanbul

İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası; Sertifika No: 26699

Adres: Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sitesi

No: 81/39 Topkapı, İstanbul

Bu kitabın sahibi:

ilhan yüce

sakın büyümeğin çocuklar diyeceğim, ama biliyorum hiçbiriniz beni dinlemeyeceksiniz. oysa ben büyüdüm de ne oldu? çanakkale’de 51 yaşındaydın 2000’de. çocuklara masallar yazdım. dünyamız üstüne, ülkemiz üstüne yazılar yazdım. insan ve insanlık üstüne, kediler ve köpekler üstüne, taş üstüne, toprak üstüne, yaprak üstüne yazılar yazdım. çocukluğumdan bu yana, dünya biraz daha kirlendi yine de. denizlerimiz, havamız, suyumuz kirlendi. bize bin türlü yiyecek sunan toprak ana kirlendi. bir zamanlar pamuk yığınları gibi gökyüzünde akıp giden bulutlar kirlendi. kim kirletti? ben kirlletmedim... azgın dalgalarla boğuşarak halının üstünde ilerleyen portakal sandalları batmadan limana varsın çocuklar. kimse ekmeksiz, portakalsız ve dondurmasız kalmasın...

MASALLAR ÇİÇEK AÇTI, SANDAL SANDAL PORTAKAL, TELLİ HOBUZ’UN ÖYKÜSÜ
yazarın yayınevimizden çıkan diğer kitaplarıdır.

OZONU TURNALAR MI DELDİ GAĞALARIYLA!

içindekiler

- ozonu turnalar mı deldi gağalarıyla!, 7
göçe katılmayan leyleğin öyküsü, 47
karadağlar'ın çiçekleri süslenmeye başlamış!, 86

ozonu
Turnalar mı deldi
çağalarıyla!

Yeryüzünde yaşayan canlıların, kendisini savurganca kullanmasından; derelerini, göllerini, denizlerini kirletmesinden bıkip usanan Su, toprağın derinliklerine çekilmeye karar vermiş:

“Ben size yaşam veriyorum, siz ise çöplerinizi, pisliklerinizi, zehirli atıklarınızı derelerime, göllerime, denizlerime atıp beni kirletiyorsunuz. Bu, ne akılsızca, ne mantıksızca bir davranıştır! Bu ne nankörlüktür! Beni kirletip öldürürken, kendi yaşam kaynağınızı yok ettiğinizin ayırdına varasınız diye yıllarca bekledim. Ama siz, akıllanacak gibi değilsiniz. Görmek istemiyorum artık hiçbirinizin yüzünü.”

Su, işte böyle demiş, sonra da toprağın derinliklerine doğru, çekip gitmiş.

Doğrusu, pek de haksız sayılmazmış kızmakta.

O, yeryüzündeki tüm canlıların en önemli yaşam kaynaklarından biriymiş.

Su olmazsa, yaşam da olmazmış yeryüzünde. Bitkileri besleyen toprak kurur, tohum çatlamazmış. Kökler ağaçlara yaşam suyunu gönderemez, ağaçlar yapraklarını, çiçeklerini açamaz, meyve veremezlermiş. Ekinler gelişemez, otlar filizlenemezmiş. Su olmazsa, hiçbir canlı da olmazmış yeryüzünde.

Suyun öfkesi aslında, insanlaraymış. Ama acısını, onlarla birlikte tüm canlılar çekecekmiş şimdi. Bir yerde yanlılık varsa, bu yanlılığın acısını herkes çekermiş çünkü.

Suyu kirletenler, havayı kirletenler, doğayı kirletip yeryüzünü yaşanılır olmaktan çıkaranlar akıllanır mı bilinmez, ama sevgili Paytak Ördek, paytak paytak yürüyüp gelerek, “Biz mi kirletiyoruz sanki?” demiş yavaşça. “Bugüne dek, bir ördeğin, bir orman yangını çıkardığını hiç duydunuz mu Bay Su? Ya da bir kazın, nehirlere zehirli atık boşalttığını işittiniz mi? Denizlere zehirli varilleri, martılar mı atıyor sizce? Ozonu turnalar mı deldi gagalarıyla? Ben sanmıyorum. Doğa anamızın kucağında milyonlarca yıldır yaşayıp geldik ve ona hiç zarar vermedik. Sor ona! Bizi sor. Biz hayvanları. Bu konuda bizler, çok duyarlıyızdır Bay Su.”

Bunları söyleyen Paytak Ördek de haksız değilmiş. Ama Su, onu duymamış. Eğer duysaymış, ona ne yanıt vereceğini bilemezmiş.

Su, Paytak Ördek'i duymamış, ama eşenekte eşinmekte olan Kırtık Horoz duymuş. Duyar duymaz da kalkıp silkinerek gelmiş. Sonra da bilgiç bilgiç, "Siz kirletiyorsunuz siz," demiş. "Daha geçen gün gördüm. Yüzerken göletimizin içine kakarı yaptın. Siz ördeklerle kazlar, dere, göl, gölet demeyip yıkan-dığınız suyun içine yapıyorsunuz kakarınızı sürekli."

Paytak Ördek, utanmış. Kıpırmızı olmuş yüzü. Kendisini savunamamış. Kırtık Horoz'un suçlaması, haklı gibi görünüyormuş. Acaba haklı mıymış gerçekten? Sözü Karakanat Kaz almış. Bir de onu dinleyelim, bakalım neler demiş:

"Suda yaşayan tüm hayvanlar suya, karadakiler de karaya yapar kakalarını. Doğa onları, kendine yararlı bir duruma getirip dönüştürür. Bir kısmı, daha küçük canlılara besin olur, bir kısmı da toprağa gübre olur. Kakarınızı sizler nereye yapıyorsunuz? Toprağa değil mi? Bunun için siz, toprağı kirletmekle suçlanabilir misiniz? Oysa siz, doğayı kirletenler belliyken, bizleri suçluyorsunuz. Denizleri, sardalye balığı mı kirletiyor, karidesler, yengeçler, ahtapotlar mı kirletiyor Bay Kırtık Horoz? Deniz suyunu, midyelerin nasıl temizleyip süzdüğünü bir bilerseniz, şaşarsınız."

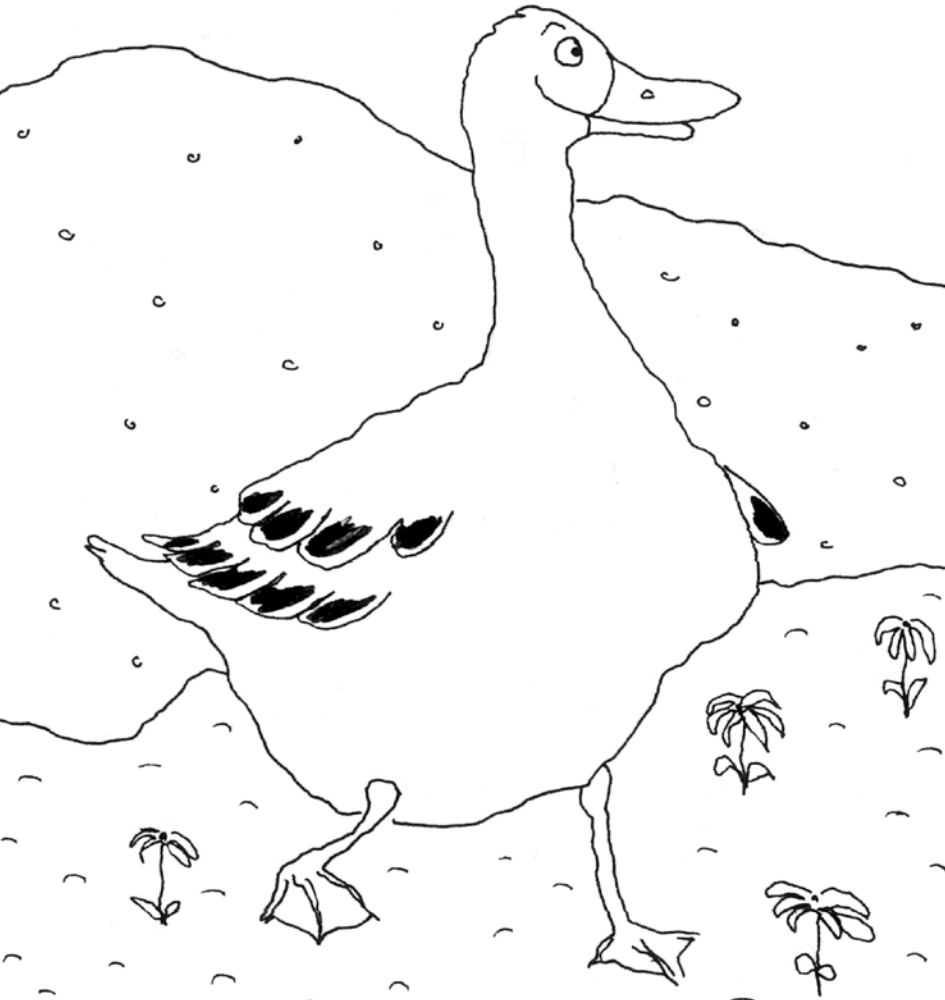
Karakanat Kaz da, işte bunları söylemiş.

Onlar böyle çekişedursun, toprak nemini günden güne yitiriyormuş. Şırıl şırıl akan derelerin suyu azalmış. Nehirlerde çağlayanlar, çağlayamaz olmuş.

Göletler kurumuş, göllerin suyu çekildikçe çekilmiş. Hayvanlar, bir yudum su için, çok çok uzaklara gitmek zorunda kalıyorlarmış artık.

Canlılar, suyun gönlünü yapıp da onu yeniden yeryüzüne döndürebilirler mi, derelerin şırıl şırıl akmasını, çağlayanların çağıl çağıl çağlamasını ye-

niden sağlayabilirler mi bilinmez, ama Baba Hindi ile arkadaşları bu susuzlukta, görelim bakalım neler yaşamışlar?

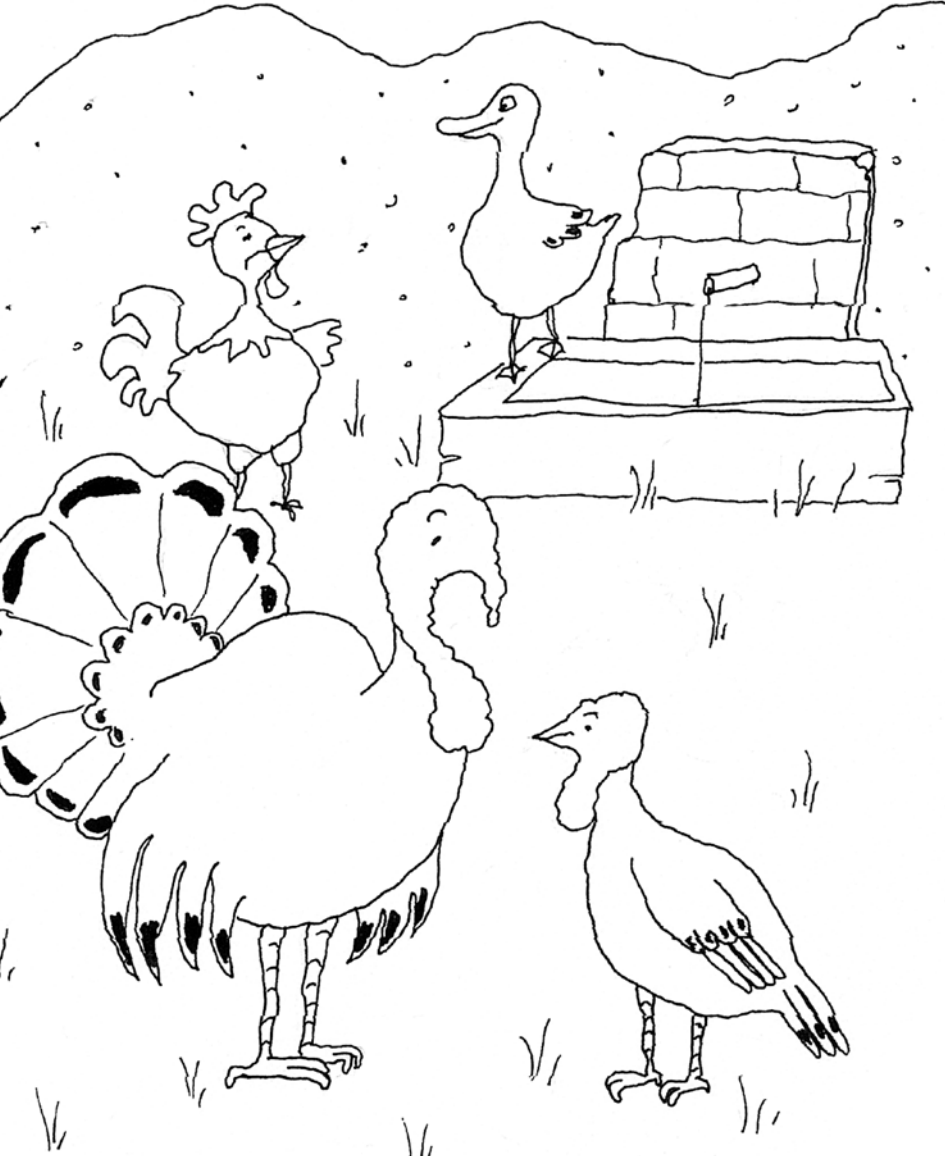
O sıralar, Esentepe denen bir yerde yaşıyormuş Baba Hindi ile arkadaşları. Esentepe, Karadağlar'ın eteklerinde bir küçük tepeymiş. Bu tepeye yakın bir yerde, bir ulu karaağaç uzanmış gökyüzüne doğru. Karaağacın altında da bir çeşme varmış. Kümestekiler su gereksinmelerini bu çeşmeden karşılamış. Kazlarla ördekler de, boşa akan suyla bir gölet oluşturmuşlar, doyasıya yıkanıyorlarmış içinde. Ancak sular derinlere çekildiğinden, karaağacın altındaki çeşmenin suyu şimdi ip gibi akıyor, yalnızca içme gereksinmelerini karşılayabiliyormuş. Kazlarla ördeklerin göleti kurumuş.

Tavuklar, horozlar, hindiler, su sorununu pek dert etmiyor, eşenekte kaygısızca eşiniyorlarmış. Karakanat Kaz, "Arkadaşlar," demiş. "Bir yerlerden su bulup getirmeli, bu sorunumuzu çözümlmeliyiz."

Kaygısız Horoz, incelmış toprağı pat pat pat diye kanatlarıyla üstüne atıp eşeneğın toprağına daha da gömülerek, "Bizim su sorunumuz mu varmış? Hiç duymadım!" demiş kaygısızca.

"Akşama dek şapur şapur yıkanacaksınız diye, bu sıcakta, size su getirmeye mi uğraşacağız?" diye atılmış bencil Kırtık Horoz. "Biz horozlar, tavuklar, hindiler, günde yalnızca birkaç yudum suyla yetiniriz.

Ama siz, akşamlara dek suyun içinden çıkmıyorsunuz. Gölette yıkanmaktan başka, gelip suluktaki bizim suyumuzu da cark cark cark bitiriveriyorsunuz!”

Karakanat Kaz, “Bizler de sizin gibi, bu topluluğun birer üyesiyiz. Sizlerin sorunu, nasıl hepimizi ilgilendiriyorsa, bizim sorunumuz da, topluluğun ortak sorunu olmalıdır,” demiş.

“Siz suda yıkanıp keyif çatasınız diye, bizler su getirmek için köle gibi çalışacak mıyız?” demiş Kırtık Horoz. “Yıkanmayıverin. Biz suya giriyor muyuz? Bakın, toprakta eşiniyoruz. Siz de gelin eşinin. Neymiş öyle akşamlara dek şapur şapur! Kurbağa mısınız siz?”

Paytak Ördek, “Sizler, kara hayvanısınız,” diye karşı çıkmış ona. “Oysa bizler, su olmadan yaşayamayız.”

“Çok istiyorsanız, gidin kendi suyunuzu kendiniz getirin. Ben kanadımı bile kıpırdatmam,” diye kestirip atmış Kırtık Horoz.

“Kırtık doğru söylüyor. Buraya su mu gelirmiş bu sıcakta?” diyerek, Kaygısız Horoz da katılmış ona. Tavukların, horozların, hindilerin çoğu, aynı düşüncede olduklarını açıklayarak, eşeneğin yumuşak toprağında eşinmelerini sürdürmüşler.

Paytak Ördek onlara bakmış bakmış, “Sizlerin tünek yapımında biz ördeklerle kazlar, canla başla çalışmadık mı? Oysa tüneklerde yalnızca sizler yatarsınız. Biz, yerde yatmaya alışkınız. Şimdi siz kalkmış, ‘Su sorunu, sizin sorunuz,’ diyorsunuz. Bu ne bençillik böyle!” diye yakınmış.

“Sizler, topluluğumuzun temel kurallarını çiğniyorsunuz,” diyerek, Karakanat Kaz da sitem etmiş onlara. “Bu tavrınız böyle sürerse, biz kazlarla ördekler, kendimize uygun bir yer bulmak için bu topluluktan ayrılmak zorunda kalabiliriz.”

Bu önemli tartışmada sorumsuz tutumunu sürdüren Kırtık Horoz, “Ayrılırsanız ayrılın. Çok umurumuzdaydı! Hıh!” demiş yüzsüzce.

“Gluk gluk gluk!” diye bağırarak eşenekten kalkan Baba Hindi, öfkeyle konuşmaya başlamış. Eşeneğin ince toprakları dökülüyormuş üstünden.

“Karakanat Kaz ile Paytak Ördek haklı. Onların sorunu, hepimizin sorunudur. Ayrıca su, yalnızca onları değil, bizi de ilgilendiriyor. Karaağacın altındaki çeşmemiz, eskiden gürül gürül akardı. Şimdi ise, ip gibi inceldi. Yakında hiç akmazsa ne yapacağız? Çeşmemiz kuruyunca mı su arayacağız?”

Kırtık Horoz biraz utanmış.

“Canım, ben, Esentepe’ye su taşımanın kolay olmayacağını anlatmak istemiştım,” demiş.

“Kolay ya da zor. Ne yapıp yapıp su sorunumuzu çözümlmeliyiz!” diye bağırılmış Baba Hindi.

O sırada, bir karakarga konmuş şeftali ağacının dalına.

“Gaaak!.. Gaaak!.. Gaaak!..” diye de ötüyormuş ara sıra.

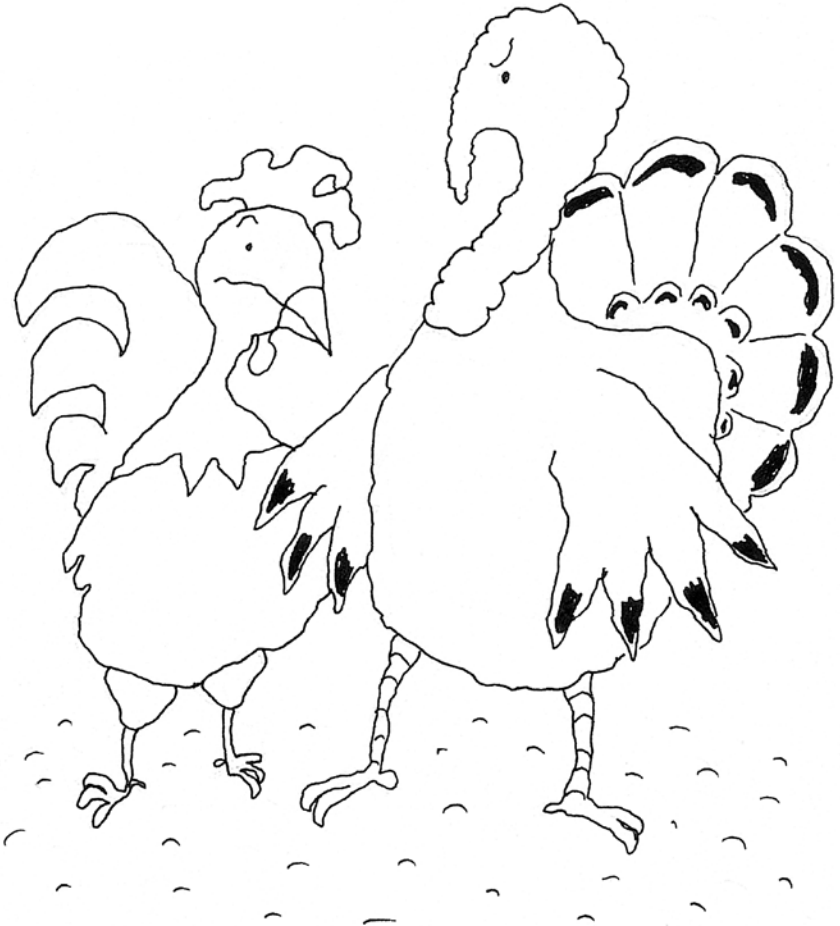
Kaygısız Horoz, “Şimdi de su mu taşıyacağız

yahu?" demiş kaygısızca. "Ooof of! Taşı taşı bitmez."

Kocakafa Kaz, düşlerinde eski mutlu günler, derin bir ah çekerek şöyle yakınmış:

"Aaah, ah! Gel de atalarımızın göllerdeki yabanıl yaşamına özlem duyma! Bizler ne diye evcilleştik sanki? Böyle giderse, yıkanmaya değil, içmeye bile su bulamayacağız yakında."

"Gaaak! Gaaak! Gaaak!.." diye ötmüş yine Kara-

karga.

“Bu tepeye suyu, nereden bulup da nasıl getirebiliriz ki?” demiş Dikkafa Kaz.

Dişi Hindi de, “Çeşmemizin suyu ip gibi akıyor. Oysa daha temmuz sıcakları başlamadı,” diye konuşarak, endişelerini dile getirmiş.

Baba Hindi derin derin düşünüyor, ama bir çözüm yolu bulamıyormuş. Bir ara, konuşmaya tam başlayacakmış ki, Karakarga yine ötmüş:

“Gaaak! Gaaak! Gaaak!”

“Ne bağırp duruyorsun yahu gak gak?” demiş Baba Hindi. “Başka işin yok mu senin? Git Karadağlar’da bağır.”

Karakarga alınmış, “Bu öfke de ne böyle Baba Hindi?” diye sitem etmiş. “Bir derdiniz var, belli. Söyleyin, belki yardımcı olabilirim size.”

Kaygısız Horoz gülmüş.

“Hah hah ha!.. Şu kara kuru halinle, sen mi yardım edeceksin bize?”

Karakarga, onun, kendisini küçümseyip gülmesine hiç aldırmamış.

“Biz kargaların, oldukça akıllı hayvanlar olduğumuz söylenir. Aklımızla yeteneğimizi çok iyi birleştirip hızla öğrendiğimizi, ansiklopediler bile yazar. Sizin sorunuz üstüne bir kestirimde bulunayım isterseniz. Bakalım tutturabilecek miyim?”

Kırtık Horoz öne çıkmış, “Kestirimde bulunup

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

ilhan rüce
OZONU
TURNALAR MI DELDİ
ÇAĞALARIYLA!

başka bir dünya,
başka bir yaşam mümkün!

5 milyar yıldır tüm canlılara kucacağını açan dünya, ne yazık ki, misafirlerinden birinin hırsı yüzünden günden güne bozuluyor: bizler, insanlar! çıkarımız ve keyfimiz için doğanın düzenini bozmağa, hayvanlara ve bitkilere zarar vermeye umarsızca devam ediyoruz. sevgili çocuklar, umuyoruz ki bu kitap, insanlığın doğada açtığı büyük yarayı sarmanız konusunda sizlere bir yol gösterir.

ISBN 978-975-07-1172-5

9 789750 711725